

იძულებით გადაადგილებული ქალების
აღქმებისა და დამოკიდებულებების კვლევა

კონფლიქტის ტრანსფორმაციაზე, შერიგებასა და მშვიდობის მშენებლობაზე

ანგარიშის მოკლე ვერსია

იძულებით გადაადგილებული ქალების
აღქმებისა და დამოკიდებულებების კვლევა
**კონფლიქტის ტრანსფორმაციაზე,
შერიგებასა და მშვიდობის
მშენებლობაზე**

ანგარიშის მოკლე ვერსია

კვლევის ავტორები:

ნინო ქოქოსაძე
ქრისტინე ლორთქიფანიძე

კვლევის მრჩეველი

ნათია ჭანკვეტაძე

მკვლევართა გუნდი:

მარინა მჭედლიშვილი
ხათუნა მაღლაკელიძე
თინათინ ბუაძე
დარია გოგნაძე
მკვლევრები ცხინვალის რეგიონიდან/სამხრეთი ოსეთიდან და აფხაზეთიდან

დიზაინი:

თეონა წამალაშვილი

განსაკუთრებული მადლობა

- ◆ იძულებით გადაადგილებულ პირთა, მშვიდობისა და კონფლიქტების ტრანსფორმაციის საკითხებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებს ჩართულობისა და კვლევის განსახორციელებლად გაწეული ძალისხმევითვის
- ◆ კვლევის მონაწილე ყველა რესპონდენტს დათმობილი დროისა და კვლევის პროცესში აქტიური ჩართულობისთვის

გამოცემა მომზადდა პროექტის „ქალების, მშვიდობისა და უსაფრთხოების დღის წესრიგის ეფექტიანი განხორციელებისთვის საქართველოში“ ფარგლებში, რომელიც დიდი ბრიტანეთის მთავრობის კონფლიქტის, სტაბილურობისა და უსაფრთხოების ფონდის მიერაა მხარდაჭერილი. ანგარიშში გამოთქმული მოსაზრებები არ წარმოადგენს გაეროს ქალთა ორგანიზაციის, ან დიდი ბრიტანეთის მთავრობის კონფლიქტის, სტაბილურობისა და უსაფრთხოების ფონდის ოფიციალურ პოზიციას. პუბლიკაციის შინაარსზე პასუხისმგებელი არიან ავტორები.

სარჩევნი

კვლევის შეჯამება	6
შესავალი	6
კვლევის შედეგების მოკლე მიმოხილვა	7
კონტაქტები გამყოფი ხაზის მიღმა მცხოვრებ მოსახლეობასთან	13
დამოკიდებულება აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრებთა მიმართ და მათთან შერიგებაზე	15
იძულებით გადაადგილებული ქალების ცოდნის დონე და დამოკიდებულებები კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესის, ჩართული ჯგუფებისა და არსებული აქტივობების მიმართ	17
კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესში იძულებით გადაადგილებული ქალების ჩართულობის ხელისშემშლელი და ხელშემწყობი ფაქტორები	23
კვლევის რეკომენდაციები	27

კვლევის მოკლე მიმოხილვა

გაეროს ქალთა ორგანიზაციის ინიციატივითა და მხარდაჭერით კვლევითმა კომპანია „ანოვამ“ 2023 წელს განხორციელა „იძულებით გადაადგილებული ქალების აღქმებისა და დამოკიდებულებების კვლევა კონფლიქტის ტრანსფორმაციაზე, შერიგებასა და მშვიდობის მშენებლობაზე“. კვლევის მიზანი იყო კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, შერიგებისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესებთან დაკავშირებით იძულებით გადაადგილებული ქალების ხედვისა

და დამოკიდებულებების შესწავლა, ასევე, კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესში იძულებით გადაადგილებული ქალების მონაწილეობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორების გამოვლენა და, შესაბამისად, ამ პროცესებში მათი ჩართულობის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა.

წინამდებარე პუბლიკაციაში მოკლედ არის შეჯამებული კვლევის ძირითადი მიგნებები და რეკომენდაციები.

შესავალი

ქალების მონაწილეობა კონფლიქტების გადაჭრის მცდელობებსა და სამშვიდობო დიალოგებში უკიდურესად მცირეა.¹ საქართველოში კვლავ გამოწვევად რჩება ქალთა თანაბარი მონაწილეობა მშვიდობის, უსაფრთხოებისა და შერიგების პროცესებში, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო დონეზე.² გარდა ამისა, ქალები ნაკლებად არიან ჩართულები უსაფრთხოების სექტორში. ისინი, ზოგადად, გადაწყვეტილების მიღების პროცესშიც ნაკლებად არიან წარმოდგენილნი.³

იძულებით გადაადგილებულ ქალებს უნიკალური და განსხვავებული გამოცდილება და გამოწვევები აქვთ,⁴ რის გამოც კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობასთან დაკავშირებული ეფექტიანი პოლიტიკის დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესში გათვალისწინებული უნდა იყოს მათი შეხედულებები და დამოკიდებულებები. 1991-1993 წლების შეიარაღებული კონფლიქტებისა და 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შედეგად, საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე მცხოვრებ 228 951

1 გაეროს ქალთა ორგანიზაცია (2021), ქვეყნის გენდერული თანასწორობის პროფილი საქართველო

2 საქართველოს სახალხო დამცველი (2021), ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე, გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციების შესახებ, საქართველოს 2018-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის მონიტორინგის ანგარიში

3 გაეროს ქალთა ორგანიზაცია (2021), ქვეყნის გენდერული თანასწორობის პროფილი საქართველო

4 Christelle Cazabat, Women and Girls in Internal Displacement, 2020. Available here: <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/202003-twice-invisible-internally-displaced-women.pdf>.

იძულებით გადაადგილებულ პირთა შორის, 100 628 ქალია.⁵ თუმცა, მათი თანაბარი, სრული და ეფექტიანი მონაწილეობა მშვიდობის, უსაფრთხოებისა და შერიგების პროცესებში, კვლავ გამონვევად რჩება, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო დონეზე.⁶

საკვლევი საკითხის მრავალმხრივი შესწავლისთვის კვლევა მოიცავდა პირისპირ ინტერვიუებს, სიდრმისეულ ინტერვიუებს, ფოკუს-ჯგუფებს და ლიტერატურის მიმოხილვას. თვისებრივი კვლევის ფარგლებში ჩატარდა 9 ფოკუს-ჯგუფი და 24 სიდრმისეული ინტერვიუ. ფოკუს-ჯგუფები ჩატარდა თბილისში, გორში, ქუთაისში, ბუგდიდსა და ფოთში მცხოვრებ 18 და მეტი წლის იძულებით გადაადგილებულ ქალებთან. ცალკე ფოკუს-ჯგუფები ჩატარდა 18-29 წლის ახალგაზრდა იძულებით გადაადგილებულ ქალებსა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა დასახლებაში მცხოვრებ ქალებთან. სიდრმისეული ინტერვიუები ჩატარდა გორსა და ახალგორში მცხოვრებ 18 და

მეტი წლის ქალებთან. რაოდენობრივი კვლევის ფარგლებში ჩატარდა 600 პირისპირ ინტერვიუ საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე მცხოვრებ იძულებით გადაადგილებულ ქალებთან. მონაცემი გაანალიზებულია ასაკის, დასახლების ტიპის და იძულებით გადაადგილების პერიოდის მიხედვით (იძულებით გადაადგილებული პირების I ტალღა - 1991-1993 წლებში მომხდარი კონფლიქტების შედეგად და II ტალღა - 2008 წლის ომის შედეგად).

ამ პუბლიკაციაში წარმოდგენილია კვლევის მოკლე მიმოხილვა ძირითადი მიგნებებითა და რეკომენდაციებით. კვლევა იძულებით გადაადგილებული ქალების საჭიროებების გაანალიზების საშუალებას იძლევა და ხელს შეუწყობს მომავალში მათ ეფექტიან ჩართულობას კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობასთან დაკავშირებულ პროცესებში.

კვლევის შედეგების მოკლე მიმოხილვა

იძულებით გადაადგილებული ქალების ხედვა კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის ფარგლებში განსახორციელებელ აქტივობებთან მიმართებაში

კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების უმრავლესობა ფიქრობს, რომ კონფლიქტის ტრანსფორმაცია აუცილებლად მშვიდობიანი გზით უნდა მოხდეს (87%), მათ შორის კონფლიქტის მხოლოდ მშვიდობიანი

გზით მოგვარების მომხრე სოფლად მცხოვრები და 2008 წლის კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული ქალების სრული უმრავლესობაა (97%). თვისებრივ კვლევაში მონაწილე ქალების თქმით, კონფლიქტებით დაზარალებულ მოსახლეობას

5 სოციალური მომსახურების სააგენტო, 2019.

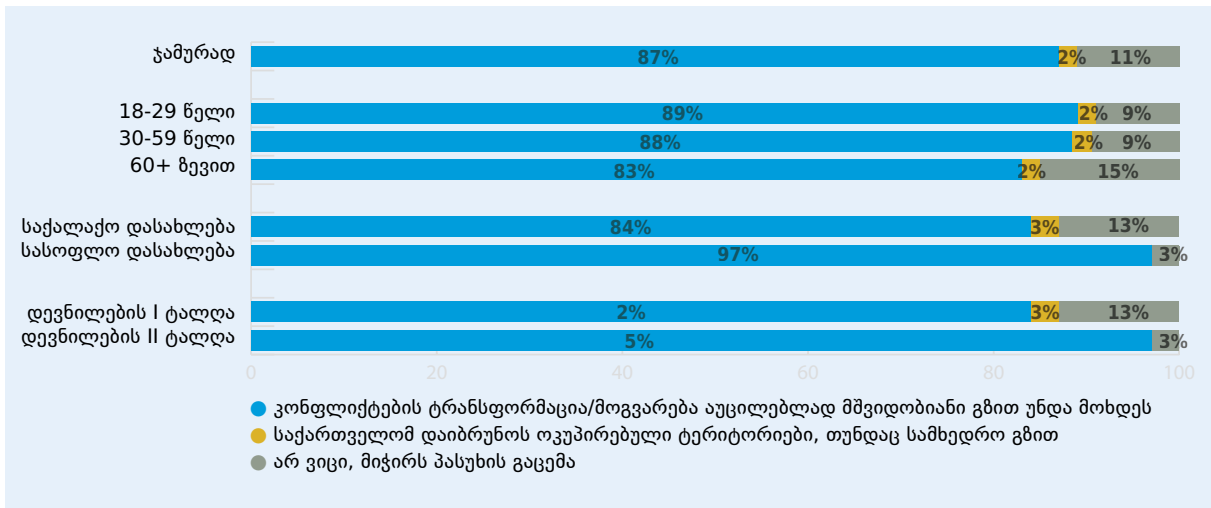
6 საქართველოს სახალხო დამცველი (2021), ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე, გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციების შესახებ, საქართველოს 201-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის მონიტორინგის ანგარიში.

დღემდე აქვს ომის ტრავმები და შიში, რომ კონფლიქტი, შესაძლოა, კვლავ განმეორდეს. კვლევაში მონაწილე ქალების აზრით, შეიარაღებული კონფლიქტი თანაბრად აზარალებს

როგორც ქართველ, ასევე აფხაბ და ოს მოსახლეობას. შესაბამისად, ბუნებრივია, რომ ქალების უმრავლესობა კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარების მომხრეა.

დიაგრამა 1

მოსაზრებები კონფლიქტების მოგვარების გზებზე

რაოდენობრივ კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების თქმით, ქართულ-აფხაზური და/ან ქართულ-ოსური კონფლიქტების მშვიდობიან ტრანსფორმაციას ყველაზე მეტად ახალგაზრდა თაობების, მათ შორის, ახალგაზრდა ქალების დამეგობრება (55%) და აფხაზეთისა და ცხინვალის/სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიაზე მიმოსვლის გამარტივება შეუწყობს ხელს (53%). აღსანიშნავია, რომ მიმოსვლის გამარტივება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სოფლად მცხოვრები და 2008 წლის კონფლიქტის შედეგად იძულებით გადაადგილებული ქალებისთვის (75% და 72%, შესაბამისად).

გარდა ამისა, ქართულ-აფხაზური და/ან ქართულ-ოსური კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარებისთვის მნიშვნელოვნად მიიჩნევა აფხაზი, ოსი და ქართველი მოსახლეობისთვის ერთმანეთის ყოველდღიურობის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება (41%). ფოკუს-ჯგუფების მონაწილეები აღნიშნავენ, რომ სურთ მიიღონ ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ როგორია ცხოვრება აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში, ნახონ, როგორ ცხოვრობს იქაური მოსახლეობა, მათ შორის ახალგაზრდები, შეძლონ ნაცნობი ადგილების, თუნდაც, ონლაინ სივრცეში დათვალიერება. თუმცა, კვლევის მონაწილეების თქმით,

დღეს ასეთი ტიპის ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ არის. კვლევაში მონაწილე ქალების თქმით, ერთმანეთის ცხოვრების შესახებ მეტის შეტყობა ხელს შეუწყობს „მტრის ხატის“ დანგრევას და შეძლებს მოსახლეობის დაახლოებას.

მოსახლეობის ყოველდღიურობის შესახებ ინფორმაციის გარდა, გამოკითხულ იძულებით გადაადგილებულ ქალებს მნიშვნელოვნად მიაჩნდათ ერთმანეთის ტრადიციისა და კულტურის გაცნობაც (21%).

“ ჩემი აზრით, უმეტესწილად მთავრობის პასუხისმგებლობაა, გატარდეს საჭირო რე-ფორმები იმისთვის, რომ მოხდეს ჩვენი, აფხაზებისა და ოსების დაახლოება, ჩამოყალიბდეს მეგობრული ურთიერთობა“.

[იძულებით გადაადგილებული ქალი, 18-29 წლის, თბილისი].

“ მათთან კონტაქტი [ცხინვალის რე-გიონში/სამხრეთ ოსეთში], სატელე-ფონოც კი, არის ძალიან გართულებული, თითქმის შეუძლებელია. ჩვენამდე მოდის ხმები, რომ რაღაც-რაღაცებს უკრძალავენ, მაგალითად სახლიდან გამოსვლა გრაფი-კით ხდება, რაღაც ზოლია და იმის იქით აღარ აქვთ გასვლის უფლება. ამის გამო, თუ ძალიან საჭიროება არ მოითხოვს, ვცდილობთ, რომ არ ვეკონტაქტოთ და ისევ მათ არ შევუქმნათ პრობლემა“.

[იძულებით გადაადგილებული ქალი, 18-29 წლის, გორი].

“ მნიშვნელოვანია, რომ ქალები და მათ შორის დედები, მნიშვნელოვანი პროცესების სათავეში იყვნენ. დედა კონფლიქტს ნაკლებად დაუჭერს მხარს და მშვიდობიანი მოგვარების მომხრე იქნება, რადგან მისთვის პრიორიტეტი შვილების კეთილდღეობაა. თორემ კაცების წარმართულ საქმეებს ვხედავთ“.

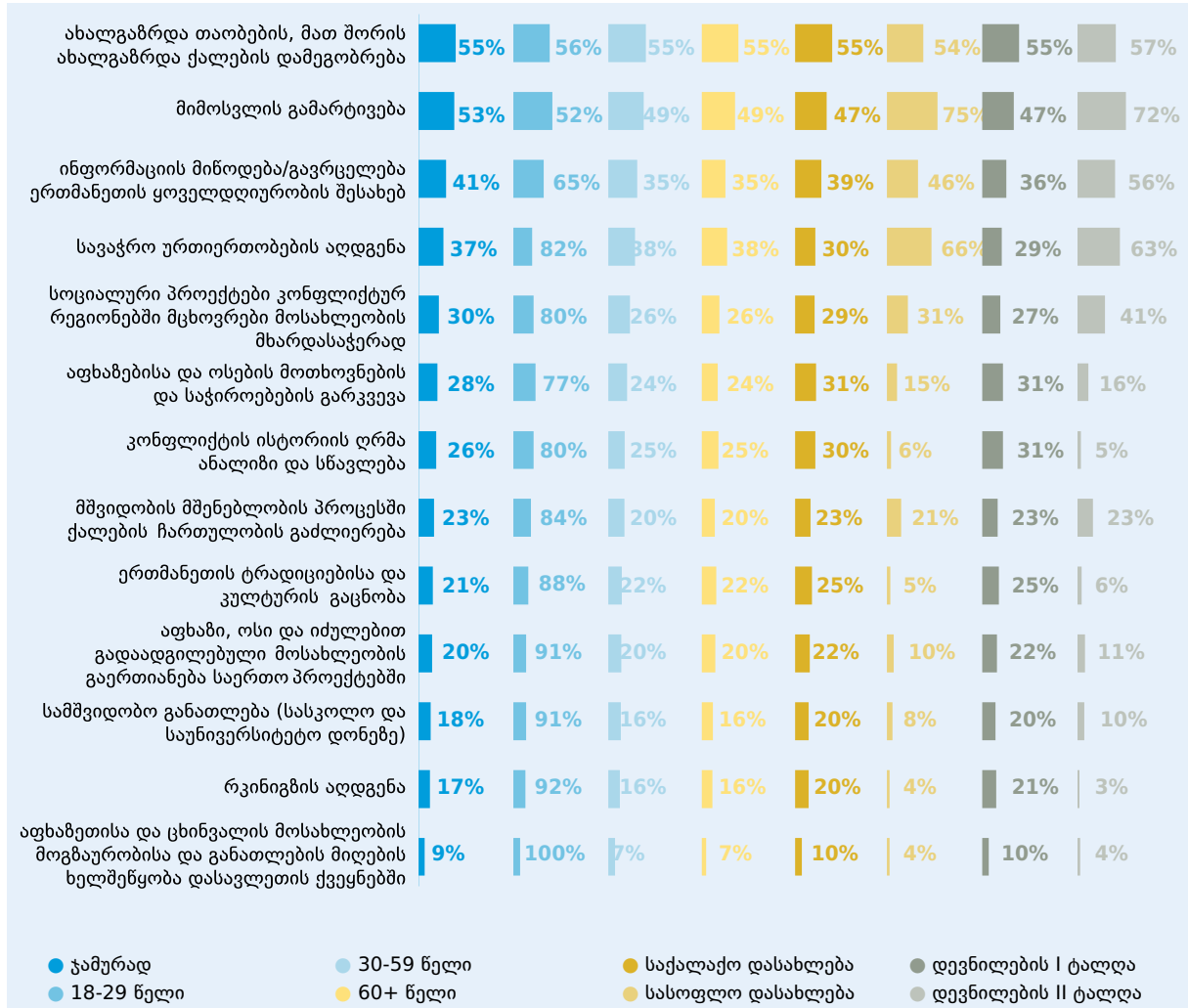
[იძულებით გადაადგილებული ქალი, 18-29 წლის, ქუთაისი].

გორის მუნიციპალიტეტში ჩატარებული ფოკუს-ჯგუფების მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალები აღნიშნავენ, რომ ცხინვალის/სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობასთან ურთიერთობებს ხელს უწყობდა ერგნეთის ბაზარი, რომლის გაუქმებამაც ქართველ და ოს მოსახლეობას შორის ურთიერთობაზე უარყოფითად იმოქმედა. მთლიანობაში, იძულებით გადაადგილებული ქალების მესამედზე მეტი მიიჩნევს, რომ სავაჭრო ურთიერთობების აღდგენა (37%) ხელს შეუწყობს ქართულ-აფხაზური და/ან ქართულ-ოსური კონფლიქტების მშვიდობიან ტრანსფორმაციას. ამ აზრს განსაკუთრებით იზიარებენ სოფლად მცხოვრები და 2008 წლის კონფლიქტის შედეგად იძულებით გადაადგილებული ქალები (66% და 63%, შესაბამისად).

კვლევის მონაწილეებს მნიშვნელოვნად მიაჩნდათ სოციალური პროექტები აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები მოსახლეობის მხარდასაჭერად (30%). ფოკუს-ჯგუფებში მონაწილე ქალები აღნიშნავენ, რომ შესაძლებელია ასეთი ტიპის დახმარება თავად მოსახლეობამ გაუწიოს ორგანიზება, როგორც, მაგალითად, ეს ხდებოდა უკრაინის ომში დაზარალებულთა დასახმარებლად.

დიაგრამა 2

საქმიანობები, რომლებიც იძულებით გადაადგილებული ქალების აზრით, ხელს შეუწყობს ქართულ-აფხაზური და/ან ქართულ-ოსური კონფლიქტების მშვიდობიან ტრანსფორმაციას

კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალები გამოხატავენ ინტერესს, ჩაერთონ აფხაზი, ოსი და ქართველი მოსახლეობის შერიგებისა და კონფლიქტის პოზიტიური ტრანსფორმაციისთვის დაგეგმილ სხვადასხვა აქტივობაში. **აქტივობებში ჩართვის განწყობა განსაკუთრებით მაღალია ახალგაზრდა (18-29 წლის) იძულებით გადაადგილებულ ქალებში.** უნდა აღინიშნოს, ჩამოთვლილი აქტივობები თავად იძულებით გადაადგილებული ქალების მიერ იყო შემოთავაზებული ფოკუს-ჯგუფების მსვლელობისას.

კვლევა გვიჩვენებს, რომ იძულებით გადაადგილებული ქალები ყველაზე მეტად პირისპირ შეხვედრებში ჩართვის მზაობას ავლენენ. რაოდენობრივი კვლევის მონაწილეთა 43% აღნიშნავს, რომ მზადაა ჩაერთოს პირისპირ შეხვედრებში, სადაც აფხაზი, ოსი და იძულებით გადაადგილებული ქალები არაფორმალურ გარემოში შეხვედებიან ერთმანეთს და გაუზიარებენ გამოცდილებას. ხუთიდან ერთი იძულებით გადაადგილებული ქალი აღნიშნავდა, რომ ასევე ჩაერთვება სხვადასხვა პროექტში, რომლებიც საერთო იდეის გარშემო გააერთიანებს აფხაზ, ოს და იძულებით

გადაადგილებული ქალებს, მაგალითად, დედებს, რომლებსაც სურთ შვილებისთვის მშვიდობიანი მომავალი და განვითარება (22%).

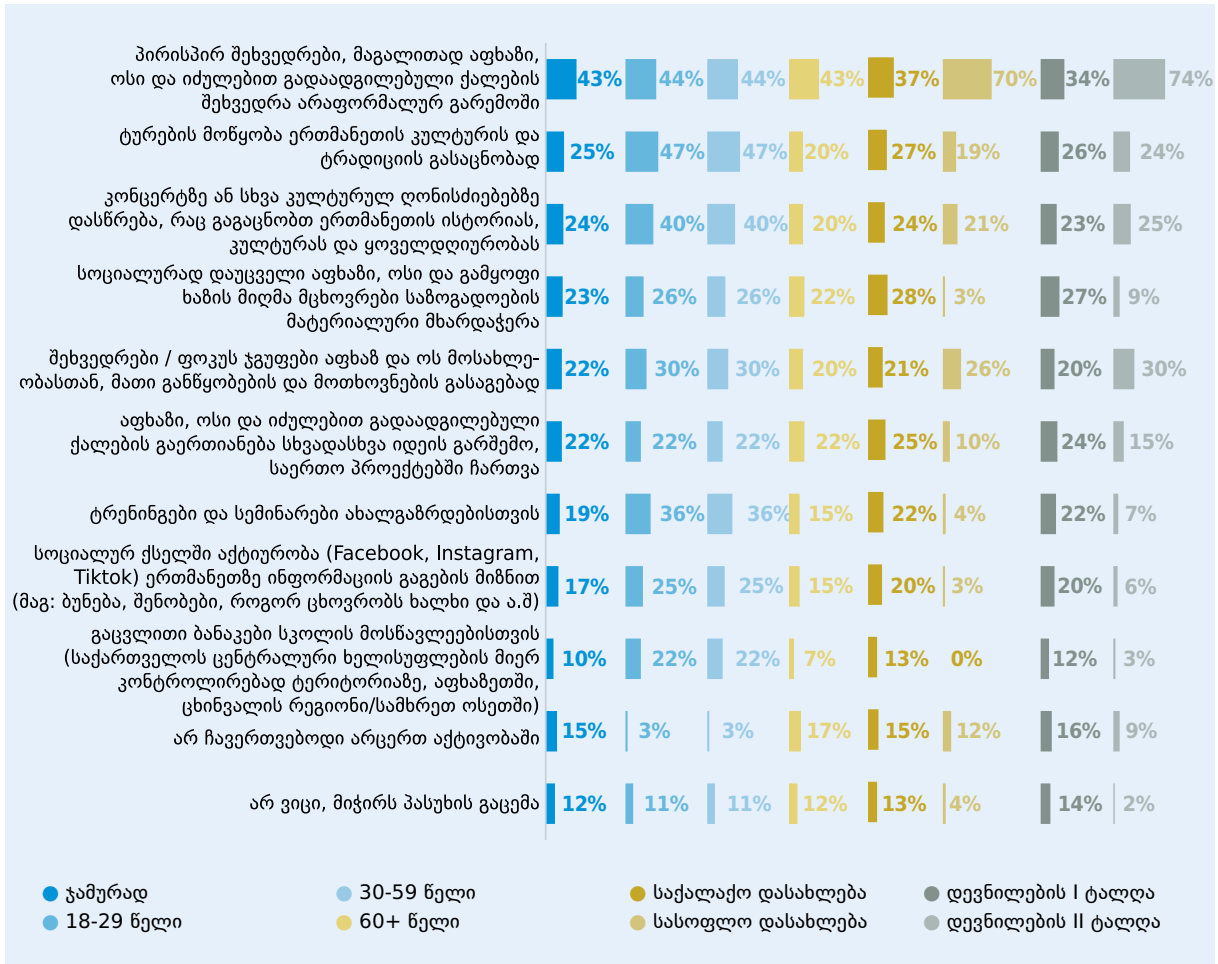
ერთმანეთის ტრადიციისა და კულტურის გაცნობისთვის, ქალების აზრით, უნდა დაიგეგმოს სხვადასხვა ტურები, შესაძლებელი იყოს აფხაზი, ოსი და ქართველი მოსახლეობის კონცერტზე ან სხვა კულტურულ ღონისძიებებზე დასწრება. კვლევაში მონაწილე ქალების მეოთხედი აღნიშნავდა, რომ თავადაც ჩაერთვებოდა ასეთი ტიპის ღონისძიებებში (25% და 24%, შესაბამისად). აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ თვისებრივ კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალები ხაზს უსვამდნენ უსაფრთხოების დაცვის აუცილებლობას ნებისმიერი ტიპის შეხვედრების შემთხვევაში, იქნება ეს პირისპირ შეხვედრები აფხაზ და ოს მოსახლეობასთან, გაცვლითი პროგრამები

ახალგაზრდებისთვის თუ ტურებში მონაწილეობა და კულტურულ ღონისძიებებზე დასწრება.

რაოდენობრივი კვლევის მონაწილეთა ნაწილი ასევე გამოთქვამდა სურვილს, ჩაერთოს სოციალურად დაუცველი აფხაზი, ოსი და გამყოფი ხაზის მიღმა მცხოვრები საზოგადოების მატერიალური მხარდაჭერის (მაგ., სოციალური კამპანიები, ნივთებით, საკვებით დახმარება) აქტივობებში (23%), ახალგაზრდებისათვის ტრენინგებსა და სემინარებში (19%), სოციალურ ქსელში დაგეგმილ კამპანიებში (Facebook, Instagram, Tiktok), რომელთა მიზანი იქნება ერთმანეთზე ინფორმაციის გაგება (17%), გაცვლითი ბანაკებში სკოლის მოსწავლეებისთვის (საქართველოს ხელისუფლების მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე, აფხაზეთში, ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში) (10%).

დიაგრამა 3

სხვადასხვა აქტივობები, რომლებშიც ჩაერთვებოდნენ იძულებით გადაადგილებული ქალები ქართულ-ოსური და ქართულ-აფხაზური კონფლიქტების ტრანსფორმაციისთვის.

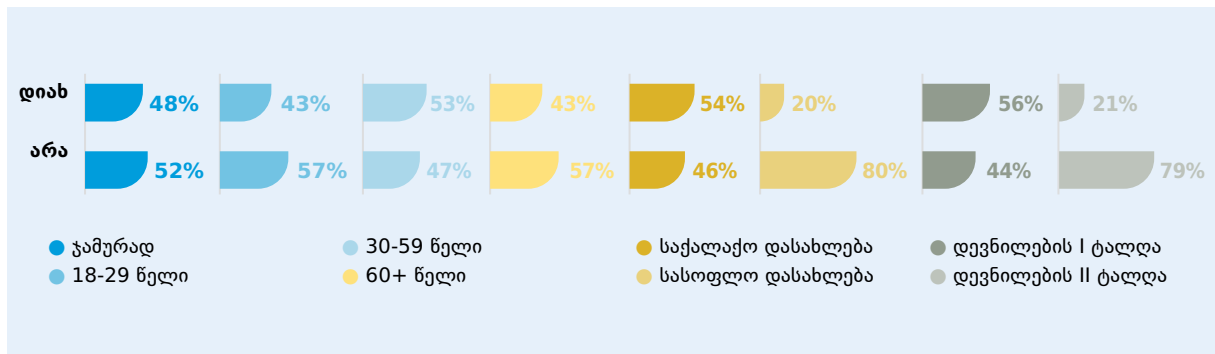
კონტაქტები გაყოფი ხაზის მიღმა მცხოვრებ მოსახლეობასთან

კვლევამ აჩვენა, რომ იძულებით გადაადგილებული ქალების დიდ ნაწილს აქვს კონტაქტი და საკმაოდ ხშირი კომუნიკაცია გამყოფი ხაზის მიღმა მცხოვრებ მოსახლეობასთან - უმრავლესობა ახერხებს აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მყოფ ახლობლებს თვეში ერთხელ ან უფრო ხშირად დაუკავშირდეს.

ჯამურად, რაოდენობრივი კვლევის ფარგლებში გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალების თითქმის ნახევარს ჰყავს ერთი ოჯახის წევრი, ნათესავი, მეგობარი ან ნაცნობი მაინც, რომელიც აფხაზეთსა ან ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში ცხოვრობს. მათგან უმრავლესობას ოჯახის წევრი, ნათესავი, მეგობარი ან ნაცნობი ჰყავს აფხაზეთში (გალი 49%, სოხუმი 32%, ოჩამჩირე 13%).

დიაგრამა 4

ჰყავთ თუ არა იძულებით გადაადგილებულ ქალებს ოჯახის წევრი, ნათესავი, მეგობარი ან ნაცნობი, რომელიც ამჟამად აფხაზეთსა და/ან ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში ცხოვრობს

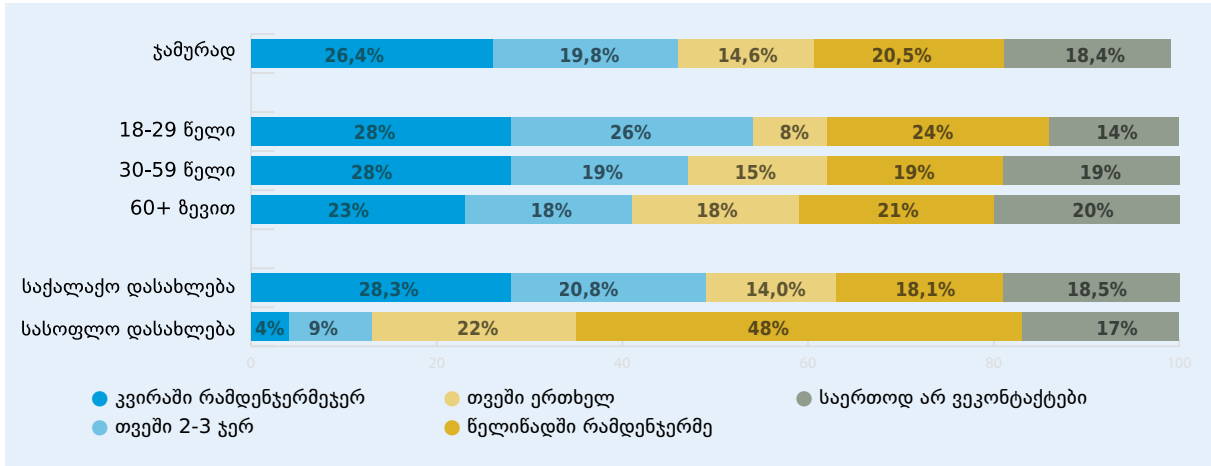

5-დან 1 რესპონდენტი, რომელსაც აფხაზეთში ან ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში ჰყავს ახლობელი, აღნიშნავს, რომ ბოლო 1 წლის განმავლობაში მათთან საერთოდ არ ჰქონია კომუნიკაცია (18%). დაახლოებით ამდენივე ახლობლებს წელიწადში რამდენჯერმე

ეკონტაქტება (20%). თუმცა უმრავლესობას აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრებ ახლობლებთან საკმაოდ ხშირი კომუნიკაცია აქვს და თვეში ერთხელ ან უფრო ხშირად ახერხებენ დაკავშირებას (61%).

დიაგრამა 5

ბოლო 1 წლის განმავლობაში გამყოფი ხაზის მეორე მხარეს მყოფი ოჯახის წევრებთან / ახლობლებთან / ნათესავებთან დაკონტაქტების სიხშირე

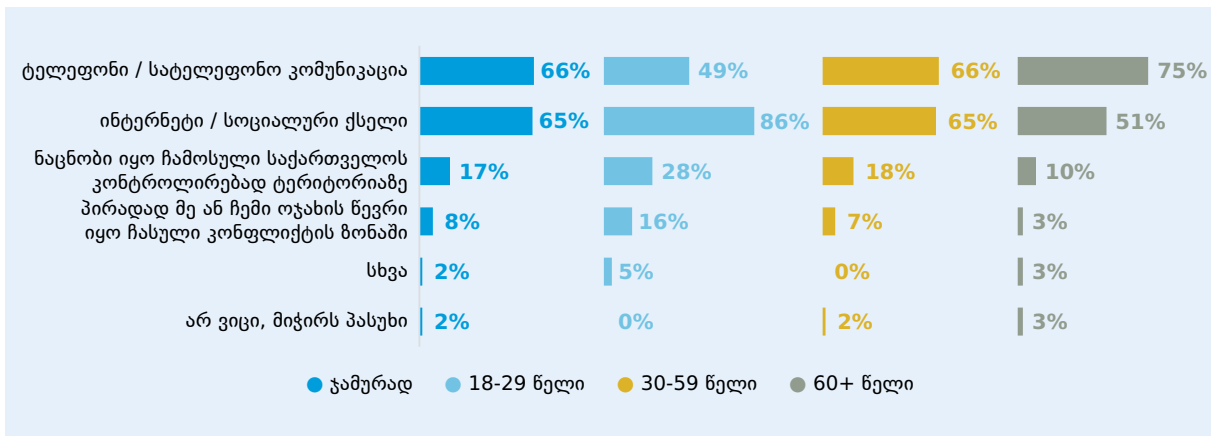

გამყოფი ხაზის მიღმა მყოფ ახლობლებთან საკომუნიკაციოდ გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალები ძირითადად სოციალურ ქსელს იყენებენ (65%), მხოლოდ მცირე ნაწილი ახერხებს მათთან ფიზიკურ კომუნიკაციას (ჩადიან ახლობლებთან ან ისინი ჩამოდიან საქართველოს ხელისუფლების მიერ კონტროლირებად

ტერიტორიაზე). საკომუნიკაციოდ ინტერნეტსა და/ან სოციალურ ქსელებს ყველაზე მეტად 18 - 29 წლის ასაკის იძულებით გადაადგილებული ქალები იყენებენ (86%), ხოლო ტელეფონით კომუნიკაციის ფორმას უფრო მეტად 60+ ასაკის იძულებით გადაადგილებული ქალები მიმართავენ (75%).

დიაგრამა 6

ბოლო ერთი წლის მანძილზე კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენება გამყოფი ხაზის მიღმა მყოფებთან ურთიერთობისთვის

იძულებით გადაადგილებული ქალების დამოკიდებულება აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრებთა მიმართ და მათთან შერიგებაზე

აქვე აღსანიშნავია, რომ იძულებით გადაადგილებული ქალების განწყობა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები მოსახლეობის მიმართ უმეტესად დადებითია. გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალების უმრავლესობა აღნიშნავდა, რომ პირადად მისი განწყობა ამ რეგიონებში მცხოვრები აფხაზი (78%), ოსი (75%), ქართველი (91%) და სხვა ეთნიკური წარმოშობის (74%) მოსახლეობის მიმართ სრულიად დადებითი ან

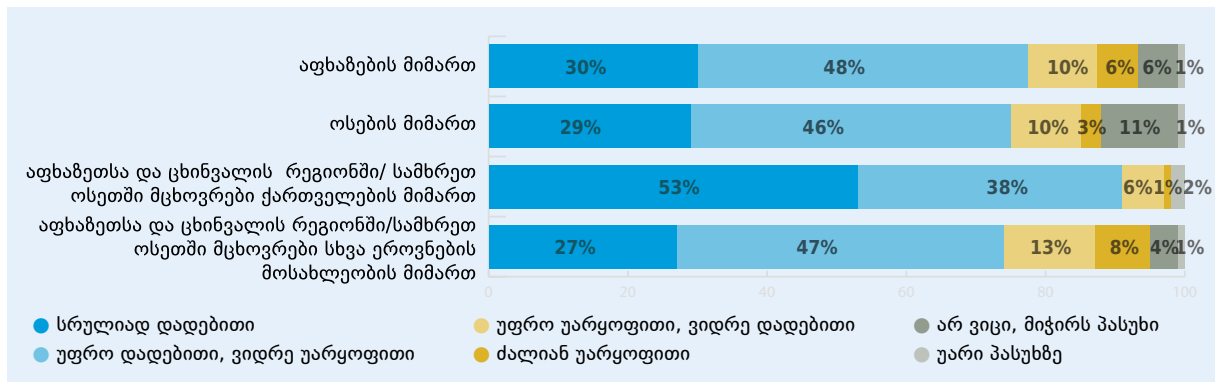
უფრო დადებითი, ვიდრე უარყოფითია. ამ მაჩვენებლებში ასაკობრივი კუთხით არ გამოვლენილა განსხვავება.

„საზოგადოება არ არის კონფლიქტში იმდენად, რამდენადაც პოლიტიკა არის კონფლიქტური“.

[იძულებით გადაადგილებული ქალი, 18-29 წლის, ფოთი].

დიაგრამა 7

იძულებით გადაადგილებული ქალების განწყობა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები აფხაზების, ოსების, ქართველი ან სხვა მოსახლეობის მიმართ

რაოდენობრივ კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების უმრავლესობა აფხაზ და ოს მოსახლეობასთან შერიგების მომხრეა

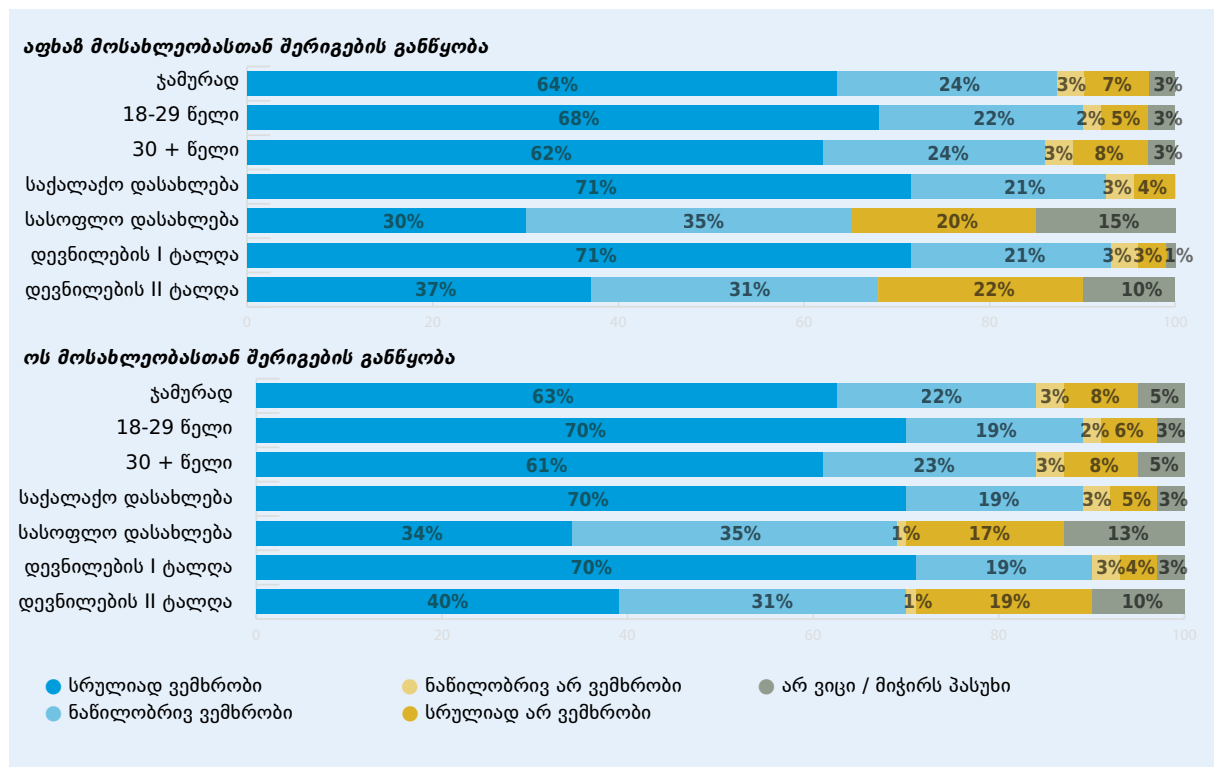
- აფხაზ მოსახლეობასთან შერიგებას ემხრობა კვლევის მონაწილეთა 88%, მათ შორის 64% სრულიად ემხრობა, ხოლო ოს მოსახლეობასთან

შერიგებას 85%, მათ შორის 63% სრულიად ემხრობა. თუმცა, განწყობა განსხვავებულია სასოფლო დასახლებებში მცხოვრები და 2008 წლის კონფლიქტის შედეგად იძულებით გადაადგილებული ქალების შემთხვევაში, რომელთაგან

საშუალოდ 5-დან 1 იძულებით გადაადგილებული ქალი აღნიშნავს, რომ არ არის აფხაზ (23%) და/ან ოს (28%) მოსახლეობასთან შერიგების მომხრე.

დიაგრამა 8

იძულებით გადაადგილებული ქალების განწყობა აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონი/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრებ აფხაზ და ოს მოსახლეობასთან შერიგებასა და ურთიერთობის აღდგენასთან დაკავშირებით?

ასაკობრივი კუთხით იძულებით გადაადგილებულ ქალებში არ გამოკვეთილა განსხვავებული დამოკიდებულება გამყოფი ხაზის მიღმა მცხოვრები ეთნიკურად ქართველი ან სხვა ეროვნების მოსახლეობის მიმართ. ყველა ასაკობრივ კატეგორიაში დამოკიდებულება აღნიშნული მოსახლეობის მიმართ ძირითადად სრულიად დადებითი

ან უფრო დადებითია, ვიდრე ურყოფითი. მსგავსი ტენდენცია აღინიშნება აფხაზ და ოს მოსახლეობასთან შერიგების განწყობებშიც - ყველა ასაკის იძულებით გადაადგილებული ქალების დიდი ნაწილი (80% და მეტი) სრულიად ან ნაწილობრივ ემხრობა აფხაზ და ოს მოსახლეობასთან შერიგებას.

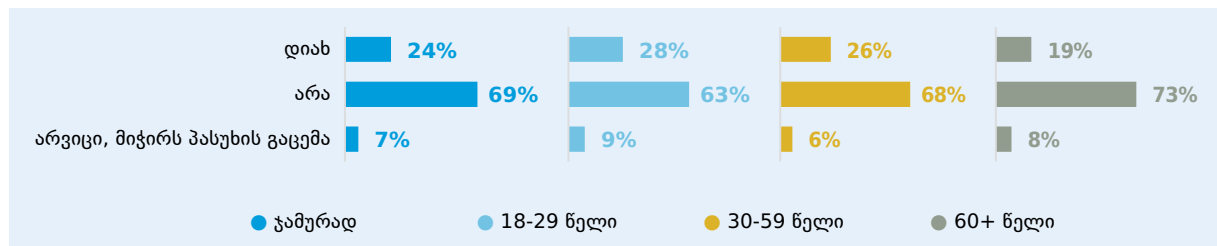
იძულებით გადაადგილებული ქალების ცოდნის დონე და დამოკიდებულება კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესის, ჩართული ჯგუფებისა და არსებული აქტივობების მიმართ

კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის იდეების და ამ მიმართულებით მომუშავე ადამიანების, ორგანიზაციების და სახელმწიფო პროექტების შესახებ გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალების დიდ ნაწილს არ სმენია (69%). კვლევის მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების მხოლოდ 24%-ს აღნიშნავს, რომ სმენია კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის იდეების შესახებ, 29%-ს კი სმენია იმ ადამიანების, ორგანიზაციების ან სახელმწიფო პროექტების შესახებ, რომლებიც კონფლიქტის ტრანსფორმაციასა და მშვიდობის მშენებლობაზე

მუშაობენ. ასაკობრივი სეგმენტების მიხედვით აღნიშნულ საკითხებში სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი განსხვავება არ გამოვლენილა - ორივე ასაკობრივ კატეგორიაში თანაბრად დაბალია კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის იდეების ცნობადობა (18-29 წლის - 28%, 30-59 წლის - 26%, 60+ წლის - 19%), ისევე როგორც კონფლიქტების ტრანსფორმაციასა და მშვიდობის მშენებლობაზე მომუშავე ორგანიზაციების ან სახელმწიფო პროექტების შესახებ ინფორმაციის ქონა (18-29 წლის - 30%, 30-59 წლის - 30%, 60+ წლის - 25%).

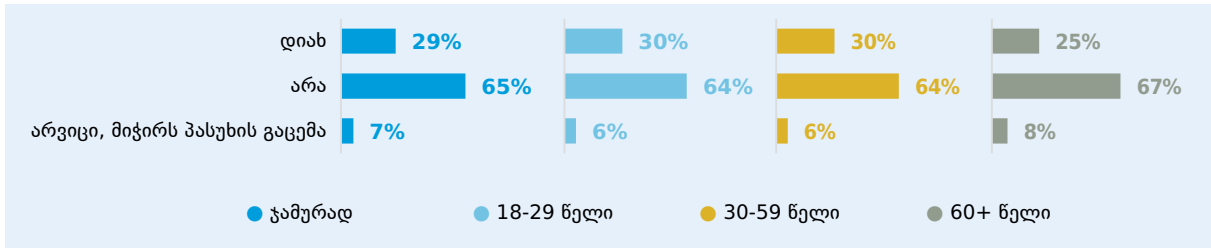
დიაგრამა 9

გსმენიათ კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის იდეების შესახებ?

დიაგრამა 10

გსმენიათ იმ ადამიანების, ორგანიზაციების ან სახელმწიფო პროექტების შესახებ, რომლებიც კონფლიქტის ტრანსფორმაციასა და მშვიდობის მშენებლობაზე მუშაობენ?

კვლევის ფარგლებში გაანალიზდა კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის მიმართულებით განხორციელებული პროექტებისა და ამ პროცესში ჩართული მხარეების ცნობადობა. კვლევაში მონაწილე იძულებით

გადაადგილებული 10 ქალიდან ერთი აღნიშნავს, რომ საერთოდ არ სმენია არცერთი პროექტის შესახებ (10%), ან გაუჭირდა ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა (11%).

“ ჩემი აზრით, უმეტესწილად მთავრობის პასუხისმგებლობაა, გატარდეს საჯარო რეფორმები იმისთვის, რომ მოხდეს ჩვენი, აფხაზებისა და ოსების დაახლოება, ჩამოყალიბდეს მეგობრული ურთიერთობა. “

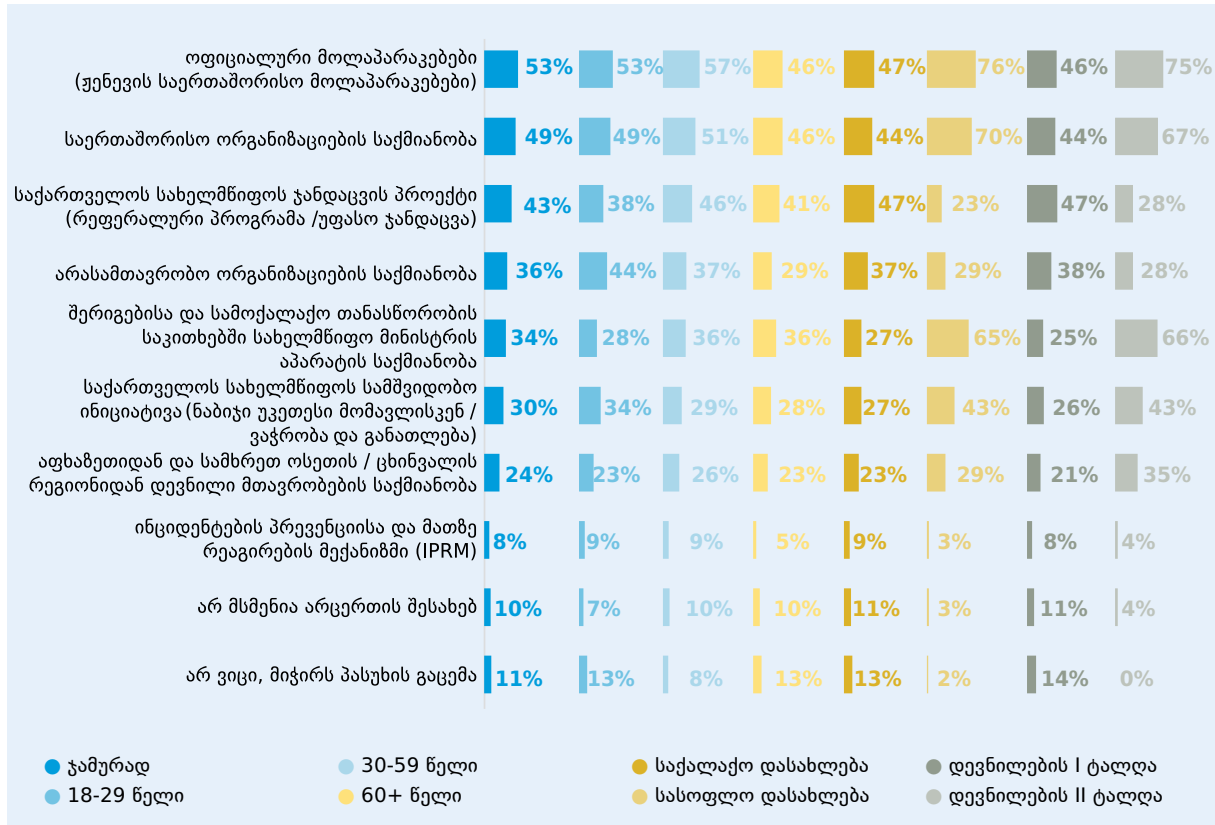
[იძულებით გადაადგილებული ქალი, 18-29 წლის, თბილისი].

იძულებით გადაადგილებულ ქალებს ყველაზე მეტად სმენიათ ოფიციალური მოლაპარაკებების (ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებები) (53%), საერთაშორისო ორგანიზაციების საქმიანობის (49%), სახელმწიფოს ჯანდაცვის პროექტის (რეფერალური პროგრამა/უფასო

ჯანდაცვა, 43%) და საქართველოს სახელმწიფოს სამშვიდობო ინიციატივის (ნაბიჯი უკეთესი მომავლისკენ/ ვაჭრობა და განათლება, 30%) და არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობის შესახებ (36%).

დიაგრამა 11

ინფორმირებულობა პროექტებისა და სხვადასხვა პირების/ორგანიზაციების ჩართულობაზე

გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალების აზრით, კონფლიქტის პოზიტიური ტრანსფორმაციის პროცესში მნიშვნელოვანია მთავრობის და საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობა. ასევე მნიშვნელოვნად მიიჩნევა იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის, მათ შორის ახალგაზრდებისა და ქალების, აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის დე ფაქტო მთავრობების, მედიის, საზოგადოების ფართო მასების და არასამთავრობო ორგანიზაციების ჩართულობაც.

კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების უმრავლესობას მიაჩნია, რომ ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით

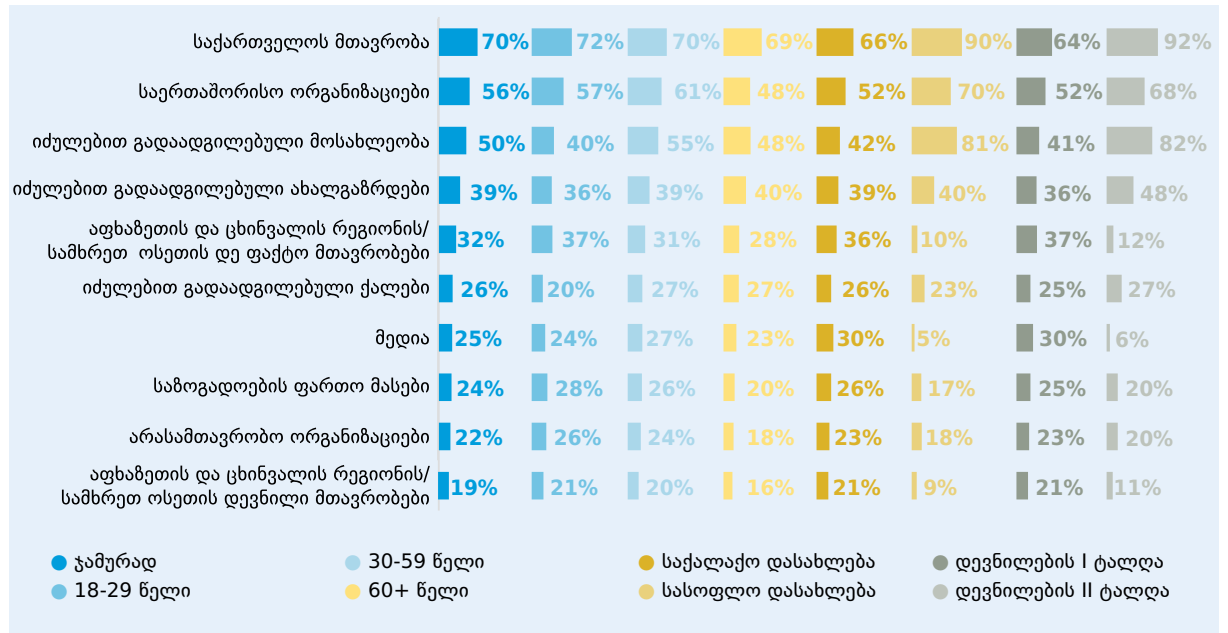
ტრანსფორმაციისთვის, პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია საქართველოს მთავრობის ჩართულობა (70%), კვლევის მონაწილეთა ნახევარზე მეტი ასევე ფიქრობს, რომ კონფლიქტების მოგვარებაში მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობაც (56%). აღსანიშნავია, რომ თვისებრივი კვლევის მონაწილეები საერთაშორისო ორგანიზაციებს განიხილავდნენ როგორც ნეიტრალურ მხარეს, რომელსაც შეუძლია აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში შესვლა და მოლაპარაკებებისა თუ სხვა შეხვედრების შემთხვევაში მოსახლეობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა. კვლევის თანახმად, საერთაშორისო ორგანიზაციებისგან ასევე აქვთ ფინანსური მხარდაჭერის მოლოდინიც.

გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალების ნახევარი ფიქრობს, რომ ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარებისთვის მნიშვნელოვანია

თავად იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის (50%) და მათ შორის, იძულებით გადაადგილებული ახალგაზრდებისა (39%) და ქალების (26%) ჩართულობაც.

დიაგრამა 12

ვისი ჩართულობაა დღეს მნიშვნელოვანი ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით ტრანსფორმაციისთვის იძულებით გადაადგილებული ქალების აზრით

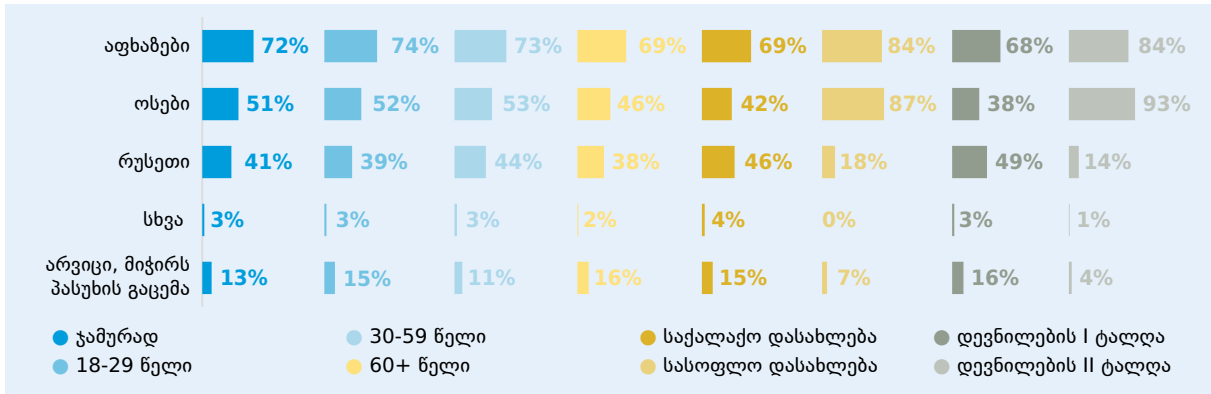

იძულებით გადაადგილებული ქალების აზრით, კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და დადებითი ცვლილებებისთვის მნიშვნელოვანია, როგორც აფხაზებთან (72%), ასევე ოსებთან დიალოგის დაწყება, გააქტიურება და გაღრმავება. 10-დან 4 იძულებით გადაადგილებული ქალი ასევე მიიჩნევს, რომ მნიშვნელოვანია რუსეთთან

დიალოგის დაწყება/გააქტიურებაც (41%). მათ შორის, რუსეთთან დიალოგის დაწყების მომხრე უფრო მეტად საქალაქო დასახლებაში მცხოვრები და 1991-93 წლების კონფლიქტების შედეგად იძულებით გადაადგილებული ქალები არიან (46% და 49%, შესაბამისად).

დიაგრამა 13

თქვენი აზრით, კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და დადებითი ცვლილებებისთვის ვისთან, რომელ ჯგუფებთან დიალოგის დაწყება, გააქტიურება და გადრმავებაა მნიშვნელოვანი?

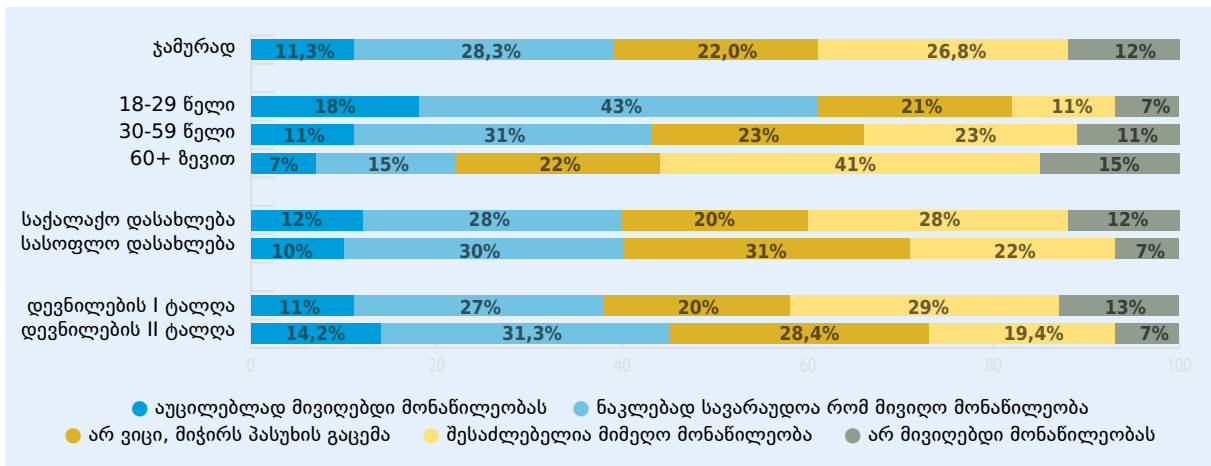
კვლევის თანახმად, იძულებით გადაადგილებულ ქალებს, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდა (18-29 წლის) ქალებს, აქვთ ქართულ-აფხაზურ და/ან ქართულ-ოსურ დიალოგში ჩართვის სურვილი, თუმცა მათი უმრავლესობა კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესებში ან რაიმე ტიპის შეხვედრებში/დიალოგში ჩართული არასდროს ყოფილა.

კვლევაში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების მესამედზე მეტი აღნიშნავდა, რომ

აქვს სურვილი, ჩაერთოს ქართულ-აფხაზურ და/ან ქართულ-ოსურ დიალოგში/შეხვედრებში. გამოკითხულთა 11% აცხადებს, რომ ასეთი შეხვედრების დაგეგმვის შემთხვევაში აუცილებლად მიიღებდა, ხოლო 28%-ს შესაძლებელია, მიეღო მონაწილეობა. ქართულ-აფხაზურ და/ან ქართულ-ოსურ დიალოგში/შეხვედრებში მონაწილეობის სურვილი განსაკუთრებით მაღალია ახალგაზრდა (18-29 წლის) იძულებით გადაადგილებულ ქალებში (18% აუცილებლად მიიღებდა, ხოლო 43%-ს შესაძლებელია მიეღო მონაწილეობა).

დიაგრამა 14

იძულებით გადაადგილებული ქალების განწყობა მომავალში მიიღონ მონაწილეობა ქართულ-აფხაზურ და/ან ქართულ-ოსურ დიალოგში / შეხვედრებში ასეთი შეხვედრების დაგეგმვის შემთხვევაში

გამოკითხულთა სრული უმრავლესობა ამ პროცესებში არასდროს ჩართულა. გამოკითხული იძულებით გადაადგილებული ქალების მხოლოდ 3% აღნიშნავს, რომ ყოფილა ჩართული პროექტებში, რომლებიც აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის რეგიონებსა და მშვიდობის მშენებლობას შეეხებოდა, იყო ჩართული ქართულ აფხაზურ ან ქართულ-ოსურ დიალოგებში/შეხვედრებში და ან მიუღია მონაწილეობა ჟენევის მოლაპარაკებებისა და IPRM-ისთვის (ინციდენტების პრევენციისა და მათზე რეაგირების მექანიზმისთვის) მოსამზადებელ სამუშაო ან საინფორმაციო შეხვედრაში.

- ✓ იყო ჩართული პროექტებში, რომლებიც აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის რეგიონებსა და მშვიდობის მშენებლობას შეეხებოდა - 3%
- ✓ იყო ჩართული ქართულ აფხაზურ ან ქართულ-ოსურ დიალოგებში/შეხვედრებში - 3%
- ✓ მიუღია მონაწილეობა ჟენევის მოლაპარაკებებისა და IPRM-ისთვის მოსამზადებელ სამუშაო ან საინფორმაციო შეხვედრაში - 2%

კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესში იძულებით გადაადგილებული ქალების ჩართულობის ხელისშემშლელი და ხელშემწყობი ფაქტორები

კვლევის ფარგლებში გამოიკვეთა კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესში იძულებით გადაადგილებული ქალების ჩართულობის მრავალი ბარიერი, მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანია იმედის არქონა/იმედის ნაკლებობა, რომ აქტივობები შედეგს გამოიღებს, კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესებსა და აქტივობებზე ცოდნისა და ინფორმაციის სიმცირე ან არარსებობა, უსაფრთხოების საკითხი, ფინანსური რესურსის ნაკლებობა და ქალების მიმართ არსებული გენდერული სტერეოტიპები.

კვლევის მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალების თანახმად, მათთვის კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესებში ჩართვის მნიშვნელოვანი ბარიერია იმედის არქონა, რომ აქტივობები შედეგს გამოიღებს (53%). თვისებრივ კვლევაში მონაწილე ქალები აღნიშნავენ, რომ კონფლიქტების ტრანსფორმაციის მიმართულებით განხორციელებულ აქტივობებს ხშირად არ აქვს რეალური შედეგი.

იძულებით გადაადგილებული ქალებისთვის კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესებში ჩართვის მნიშვნელოვანი ბარიერი ინფორმაციის არქონაა. კვლევის მონაწილეთა ნახევარი აღნიშნავდა, რომ იძულებით გადაადგილებული ქალები განიცდიან ინფორმაციის ნაკლებობას მიმდინარე პროცესების/პროექტების შესახებ, რომლებიც კონფლიქტის ტრანსფორმაციასა და მშვიდობის მშენებლობას შეეხება (50%) და/ან ცოდნის ნაკლებობაა რა ტიპის აქტივობა/პროექტი

დაეხმარება კონფლიქტის ტრანსფორმაციასა და მშვიდობის მშენებლობას (46%).

გამოკითხულთა მესამედს მიაჩნია, რომ კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესში იძულებით გადაადგილებული ქალების ჩართულობის ბარიერს წარმოადგენს საფრთხის შეგრძნება აფხაზებთან და ოსებთან პროექტებში მონაწილეობისას (33%). ფოკუს-ჯგუფებში მონაწილე იძულებით გადაადგილებული ქალები აღნიშნავენ, რომ დაცული უნდა იყოს ამ პროცესებში მონაწილეთა უსაფრთხოება, როგორც ქართველი, ასევე აფხაზი და ოსი მონაწილეების შემთხვევაში. უსაფრთხოების დაცვის თვალსაზრისით სანდოდ საერთაშორისო ორგანიზაციები აღიქმება.

კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესებში ჩართვის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ბარიერი ფინანსური რესურსის ნაკლებობაა სხვადასხვა აქტივობების ორგანიზებისთვის ან მათში ჩასართავად (33%). ფოკუს-ჯგუფებში მონაწილე ქალების თქმით, როდესაც თავად ფინანსურად უჭირთ, რთულია ჩაერთონ სხვადასხვა ტრენინგებში და პროექტებში, თუ არ იქნება ფინანსური წახალისება, მათ შორის შეხვედრების მონაწილეთათვის კვების უზრუნველყოფა და მგზავრობის თანხების ანაზღაურება.

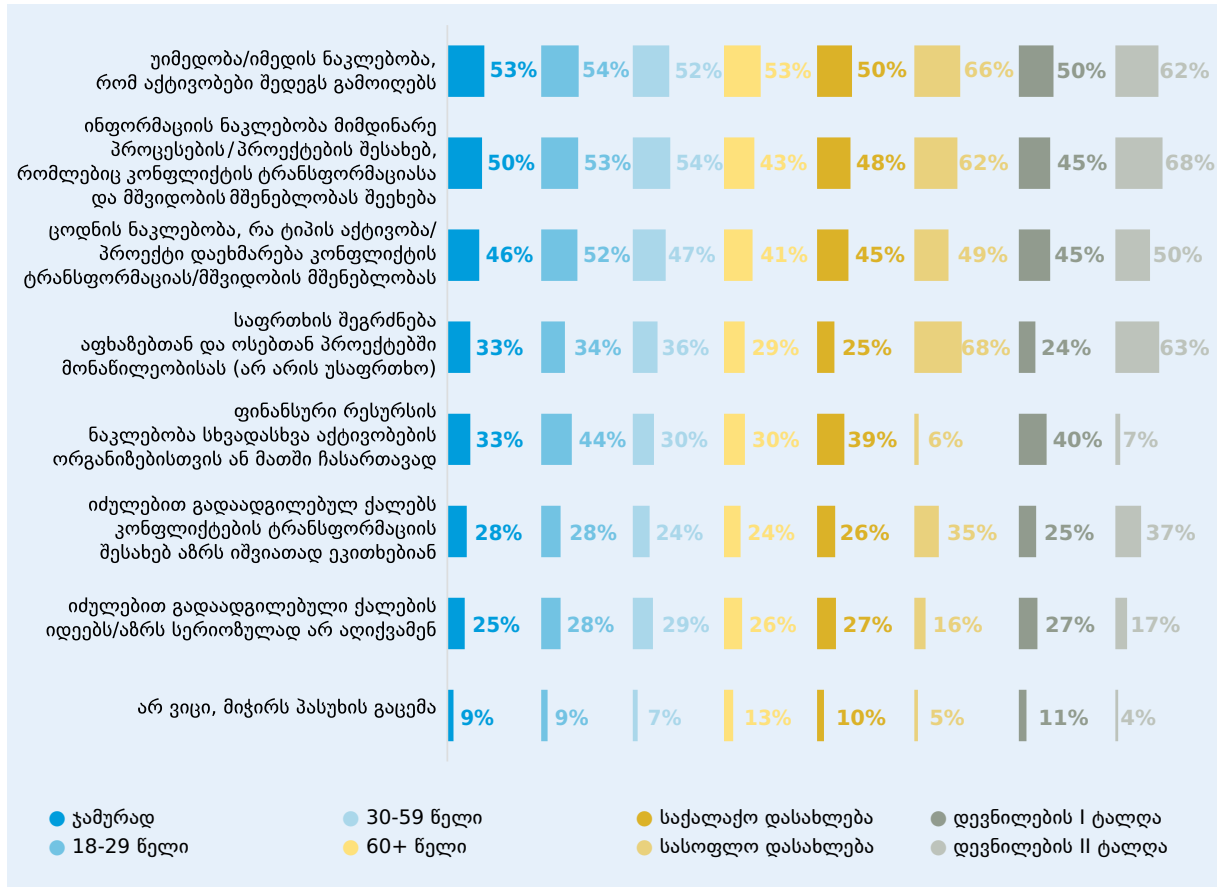
რაოდენობრივი კვლევის თანახმად, კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესში ქალების ჩართულობას ხელს უშლის გენდერული სტერეოტიპებიც.

კვლევის მონაწილეთა აზრით, იძულებით გადაადგილებულ ქალებს კონფლიქტების ტრანსფორმაციის შესახებ აზრს იშვიათად ეკითხებიან

(28%) და იძულებით გადაადგილებული ქალების იდეებსა და მოსაზრებებს სერიოზულად ნაკლებად აღიქვამენ (25%).

დიაგრამა 15

ბარიერები, რომლებსაც აწყდებიან იძულებით გადაადგილებული ქალები კონფლიქტის ტრანსფორმაციის (პოზიტიური ცვლილების) პროცესში ჩასართავად

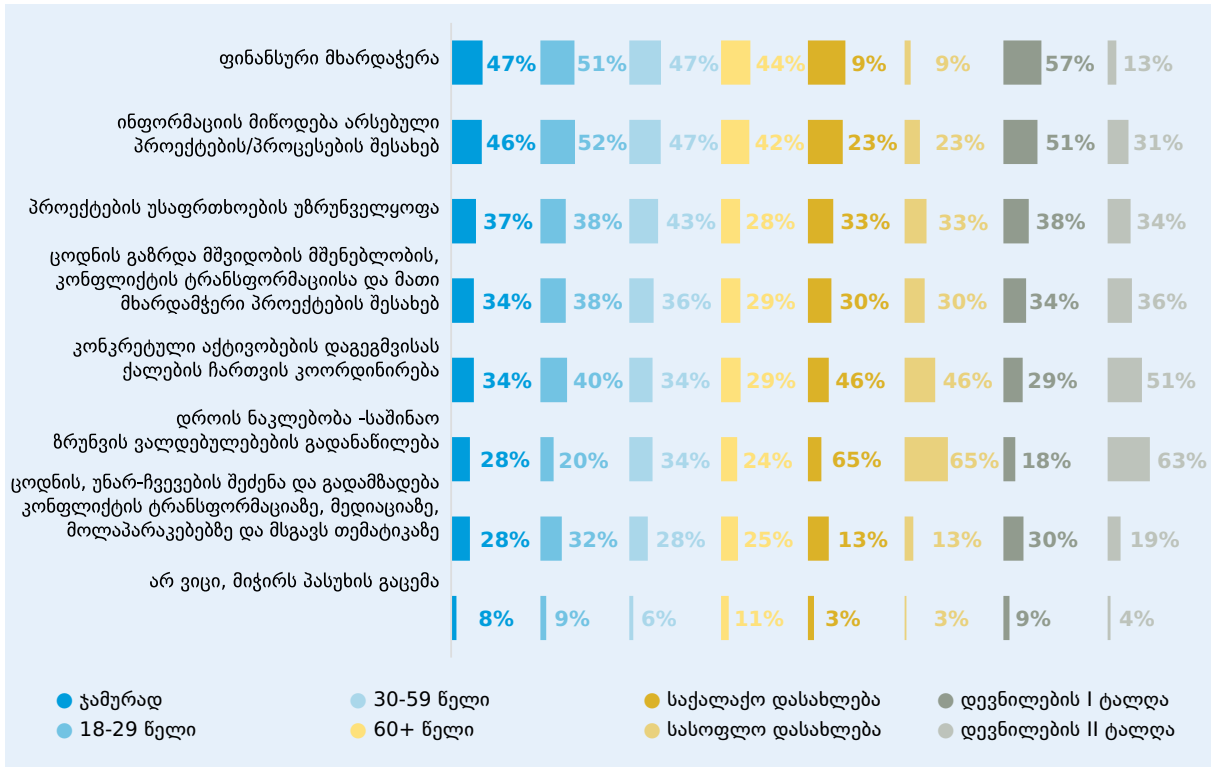
კვლევის თანახმად, მთავარი ხელშეწყობა, რაც იძულებით გადაადგილებულ ქალებს კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესში ჩართვისთვის სჭირდებათ, ფინანსური მხარდაჭერა (47%), არსებული პროცესებისა და პროექტების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება (46%) და მშვიდობის

მშენებლობის, კონფლიქტის ტრანსფორმაციისა და მათი მხარდამჭერი პროექტების შესახებ ცოდნის გაზრდაა (34%). გარდა ამისა, მათ მნიშვნელოვნად მიაჩნიათ კონფლიქტის ტრანსფორმაციაზე, მედიაციაზე, მოლაპარაკებებსა და სხვა თემატიკაზე ქალების ცნობიერების ამაღლება, უნარ-ჩვევების შექმნა და გადამზადება (28%).

დიაგრამა 16

ხელშეწყობა ან რესურსი, რაც სჭირდებათ იძულებით გადაადგილებულ ქალებს კონფლიქტის ტრანსფორმაციის პროცესში ჩასართავად

„ქალების ხედვა და ექსპერტიზა ყოველთვის არასათანადოდ არის წარმოჩენილი და აქაც [კონფლიქტის ტრანსფორმაცია და მშვიდობის მშენებლობა], ისევე როგორც სხვა სფეროებში, ქალის ხმა არ ისმის. შეხედეთ მოლაპარაკებების მაგიდას. იქ ყოველთვის სხედან ვაცები, რომლებიც იმ საკითხებს განიხილავენ, რასაც თავად მიიჩნევენ მნიშვნელოვნად. მე არ ვამბობ, რომ ვგ საკითხები [რომლებსაც ვაცები განიხილავენ] არ არის მნიშვნელოვანი, მაგრამ ჩვენ არასდროს არ ვიცით ქალების ხედვა კონფლიქტზე, მათი იდეები, როგორ უნდა მოხდეს კონფლიქტის გადაჭრა. ვაცებმა, შეიძლება გამოტოვონ ის პრობლემები, რასაც ქალები ხედავენ, ესენია ჯანდაცვა, განათლება, სოციალური და ჰუმანიტარული საკითხები და ბევრი სხვა.“

[37 წლის ქალი, გალი].

„ჩვენ არ გვხედავენ, როგორც თანასწორუფლებიან მოსახლეობას. რა სტატუსით უნდა ჩავერთოთ ამ პროცესში? ვინ ვართ ჩვენ? რა საკითხებზე უნდა ვილაპარაკოთ მშვიდობის მშენებლობის პროცესში? მე უფრო მგონია, რომ ქალები აქტიურად უნდა მონაწილეობდნენ უფლებების დაცვის კუთხით, და არიან აქ ჩვენთან არასამთავრობო ორგანიზაციები, რომლებიც იცავენ ქალთა უფლებებს, არის კრიზისული ცენტრი ძალადობის მსხვერპლი ქალების და გოგონებისთვის. მშვიდობის მშენებლობაში ჩვენი როლი ძალიან მცირეა, რადგან თანასწორი უფლებები ნაკლებად გვაქვს.“

[37 წლის ქალი, გალის რაიონი, სოფელი დიხაბურგა].

კვლევის რეკომენდაციები

რეკომენდაციები საქართველოს მთავრობას:

იძულებით გადაადგილებული ქალების, მათ შორის ახალგაზრდა ქალების, ეფექტიანი მონაწილეობის ხელშეწყობა კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, შერიგებისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესებში

1. კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, შერიგებისა და მშვიდობის მშენებლობის პროცესებში იძულებით გადაადგილებული ქალების, მათ შორის ახალგაზრდა ქალების, როლზე, მათი ჩართულობის პოზიტიურ ასპექტებსა და გამოცდილებაზე ცნობიერების ამაღლება. ასევე, ინფორმაციის რეგულარული და აქტიური მიწოდება სხვადასხვა პლატფორმის მეშვეობით სხვადასხვა დაინტერესებული ჯგუფებისთვის, მათ შორის, თავად იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტით დაზარალებული (ახალგაზრდა) ქალებისთვის;
2. კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, შერიგებისა და მშვიდობის მშენებლობის სხვადასხვა ინსტრუმენტის თუ ინიციატივების შესახებ იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების რეგულარული ინფორმირება;
3. იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების პროფესიული მომზადება და მათი უნარ-ჩვევების გაძლიერება ისეთი თემატიკის ირგვლივ, როგორც არის მედიაცია, ფასილიტაცია, მოლაპარაკებები, არაძალადობრივი მიდგომები, კონფლიქტის მშვიდობიანი გადაწყვეტა, ადამიანის უსაფრთხოების საკითხები და სხვა;
4. კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, შერიგებისა და მშვიდობის მშენებლობის შესახებ არსებულ პროექტებსა და პროგრამებში იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების მონაწილეობისთვის საჭირო წინაპირობების შექმნა და მათი პირდაპირი ჩართულობის გაზრდა;
5. ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური დიალოგის ფორმატებში იძულებით გადაადგილებული ქალების მონაწილეობის ხელშეწყობისთვის სათანადო წინაპირობების შექმნა და მათი მონაწილეობის უზრუნველყოფა;
6. იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების სამშვიდობო ინიციატივების წახალისება და მათი ფინანსური და ინსტიტუციური მხარდაჭერა;
7. იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების აფხაზ და ოს საზოგადოებებთან არსებული სოციალური კავშირების უკეთ გამოკვლევა და მათი გამოყენება ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური დიალოგის პროცესებში;
8. კონფლიქტით დაზარალებული (ახალგაზრდა) ქალების და ქალთა საკითხებზე მომუშავე სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების წარმომადგენელთა მონაწილეობის ხელშეწყობა სამშვიდობო მოლაპარაკებების ყველა დონეზე;
9. სამშვიდობო პროცესში ახალგაზრდა ქალების როლისა და ჩართულობის გაძლიერების მიზნით, კონკურსში „მშვიდობის ჯილდო ახალგაზრდებისთვის“ ახალგაზრდა ქალებისთვის და ინიციატივებისთვის ცალკე კატეგორიის გამოყოფა.

რეკომენდაციები კონფლიქტის ტრანსფორმაციის, შერიგებისა და მშვიდობის მშენებლობის შესახებ რესპონდენტების მოსაზრებებიდან გამომდინარე:

კონფლიქტებით გაყოფილი ახალგაზრდების დაახლოება და ჩართულობა ერთობლივ პროექტებში

10. კონფლიქტის შედეგად გაყოფილ საზოგადოებებში ახალგაზრდების, მათ შორის ახალგაზრდა ქალების, დაახლოების მიზნით საგანმანათლებლო, სპორტული, კულტურული და გასართობი ღონისძიებების ჩატარება, მეგობრობისა და ურთიერთგაგების ჩამოსაყალიბებლად;
11. ახალგაზრდულ საგრანტო პროგრამებში აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები ახალგაზრდების, მათ შორის, ახალგაზრდა ქალების, მონაწილეობის გაზრდა.

სამშვიდობო განათლების ხელშეწყობა

12. სამშვიდობო განათლების ხელშეწყობა ფორმალური განათლების სხვადასხვა დონეზე, განსაკუთრებით სასკოლო და საუნივერსიტეტო განათლების სფეროებში;
13. პედაგოგთა პროფესიული მომზადება კონფლიქტ-სენსიტიური სწავლების საკითხებში, მშვიდობის მშენებლობისა და კონფლიქტის მშვიდობიანად მოგვარების მეთოდებზე, რათა საგანმანათლებლო პროცესმა ხელი შეუწყოს კონფლიქტების შესახებ ღია და კრიტიკულ მსჯელობას;

14. საქართველოში აკრედიტებულ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებათა პედაგოგიურ, ჰუმანიტარულ, სოციალურ-პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტებზე კონფლიქტ-სენსიტიური მიდგომებისა და სამშვიდობო განათლების საკითხების ინტეგრირება, მათ შორის, ქალების, მშვიდობისა და უსაფრთხოების და ახალგაზრდების, მშვიდობისა და უსაფრთხოების დღის წესრიგების ინტეგრირების გზით;
15. საზღვარგარეთ სწავლის გაგრძელების მიზნით, საერთაშორისო საგანმანათლებლო და გაცვლით პროგრამებში მონაწილეობის კუთხით არსებული შესაძლებლობების შესახებ, როგორც კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული ახალგაზრდების, მათ შორის, ახალგაზრდა ქალების, ასევე ნეიტრალური სამგზავრო დოკუმენტის მფლობელი აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები მოსწავლეებისა და სტუდენტების პროაქტიული ინფორმირება (მაგალითად, სსიპ განათლების საერთაშორისო ცენტრის მეშვეობით);
16. კვლევების წარმოება და მონაცემების რეგულარულად შეგროვების ხელშეწყობა კონფლიქტების მშვიდობიანად მოგვარების პროცესებში იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების როლზე აკადემიურ სივრცეებში, მათ შორის, თემატური სტუდენტური კონფერენციების ორგანიზებით და საუნივერსიტეტო სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობის გზით;
17. იძულებით გადაადგილებული სტუდენტების, მათ შორის, ახალგაზრდა ქალების, საჭიროებების კვლევა და შესაბამისი ღონისძიებების გატარება მათი მხარდაჭერის მიზნით.

კომუნიკაციისა და ინფორმაციის გავრცელების ხელშეწყობა

18. ინფორმაციის დაუბრკოლებელი გავრცელების ხელშეწყობა გაყოფილ საზოგადოებებს შორის:
  - აფხაზეთიდან, ცხინვალის რეგიონიდან/სამხრეთ ოსეთიდან და დანარჩენი საქართველოდან წარმოდგენილი ჟურნალისტებისათვის რეგულარული შეხვედრების მეშვეობით;
  - გაყოფილი საზოგადოების წევრებს შორის ურთიერთობისა და სოციალური კომუნიკაციისთვის ერთობლივი ინტერნეტ პორტალის შექმნა. ინტერნეტის მოხმარების ხელშეწყობა, შეღავათიანი და სწრაფი ინტერნეტ-მინოდების საშუალებით;
  - გამყოფი ხაზების მიმდებარე ტერიტორიებზე განთავსებული რადიო/სატელევიზიო გადამცემი სადგურების ფუნქციონირების გაუმჯობესების უზრუნველყოფა.
19. ცენტრალურ და ადგილობრივ (განსაკუთრებით იმ რეგიონებში, სადაც კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული ადამიანები ცხოვრობენ, დევნილთა დასახლებებში და ასევე გამყოფი ხაზის მიმდებარე ტერიტორიებზე) მედიასთან მუშაობა, რათა გაიზარდოს კონფლიქტ-სენსიტიური მიდგომების მიმდებლობა ქართულ საზოგადოებაში;
20. კონფლიქტების მშვიდობიანად მოგვარების შესახებ იძულებით გადაადგილებულ (ახალგაზრდა) ქალთა დამოკიდებულებებისა და განწყობების ამსახველი ამ და სხვა ანგარიშების/კვლევების ძირითადი მიგნებების გაზიარება აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები საზოგადოებისათვის.

ჯანდაცვის, სოციალური და ეკონომიკური გაძლიერების პროექტებში ჩართულობა

21. სახელმწიფოს ჯანდაცვის პროექტების (მაგ: რეფერალური პროგრამის/უფასო ჯანდაცვის პროექტების) და სხვა არსებული სოციალური პროგრამების შესახებ აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის მაცხოვრებელთა ინფორმირებულობის გაზრდა და მათ მიერ ამ პროექტებით სარგებლობის შემდგომი გაფართოების ხელშეწყობა;
22. სახელმწიფოს ჯანდაცვის პროგრამებში (ახალგაზრდა) ქალების და გოგონების საჭიროებების გათვალისწინება და მათ საჭიროებებზე მორგებული სქესობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის დაცვის მექანიზმებსა და სერვისებზე ხელმისაწვდომობა იძულებით გადაადგილებული, ასევე კონფლიქტით დაზარალებული, მათ შორის, აფხაზეთსა და ცხინვალის რეგიონში/სამხრეთ ოსეთში მცხოვრები (ახალგაზრდა) ქალებისა და გოგონებისთვის;
23. ეკონომიკური გაძლიერების შესაძლებლობების გაზრდა, მათ შორის, საგრანტო პროგრამების შეთავაზება იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული (ახალგაზრდა) ქალებისთვის. ასევე, ისეთი სოციალური პროგრამების შეთავაზება, რომლებიც ქალებს აუნაზღაურებელი შრომის ტვირთს შეუმცირებს. ამგვარ პროექტებში აფხაზი და ოსი (ახალგაზრდა) ქალებისა და გოგონების ჩართულობის ხელშეწყობა;
24. ეკონომიკური ურთიერთობების, ვაჭრობის, ინფრასტრუქტურისა და სატრანსპორტო კავშირების სფეროებში არსებული გამოწვევების შესწავლა, მათ შორის, გენდერულ ჭრილში და შესაძლებლობების გამოვლენა აღნიშნული მიმართულებების მხარდაჭერის გაუმჯობესების მიზნით.

რეკომენდაციები გაეროს სააგენტოებს, მათ ფონდებსა და პროგრამებს:

25. მშვიდობის მშენებელი ქალებისა და განსაკუთრებით ახალგაზრდა ქალების ეფექტიანი მონაწილეობის ხელშეწყობა კონფლიქტების პრევენციისა და სამშვიდობო ინიციატივების შემუშავებასა და განხორციელებაში, მათ შორის, რეგულარული კონსულტაციების გზით, ქალებისა და ახალგაზრდების სხვადასხვა ჯგუფთან, რათა მოხდეს მათი საჭიროებების გამოვლენა და მოცდილების გათვალისწინება;
26. ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე და ახალგაზრდებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე არსებულ პროექტებსა და ღონისძიებებში (ახალგაზრდა) ქალების მონაწილეობის წახალისება და ფინანსური მხარდაჭერა. ასევე, მათი დაცვისა და უსაფრთხოების ძირითადი ასპექტების უზრუნველყოფა;
27. ტრენინგების, სემინარებისა და სასწავლო ინიციატივების დაგეგმვა და ორგანიზება ქალებისა და ახალგაზრდა მშვიდობის მშენებლებისთვის, რათა გაძლიერდეს მათი შესაძლებლობები: ა) დაფინანსებაზე წვდომის კუთხით; ბ) დონორებთან კომუნიკაციაში; გ) ეფექტურ თვითორგანიზებაში; დ) სხვა მშვიდობის მშენებლებთან და შესაბამის ორგანიზაციებთან ურთიერთობების დამყარებასა და ქსელების გაძლიერებაში; ე) ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე და ახალგაზრდებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე დღის წესრიგების უკეთესად გაცნობაში, გააზრებასა და მათ საქმიანობაში ამ საკითხების ინტეგრირებაში;
28. საქართველოს მთავრობის მხარდაჭერის გაძლიერება (ახალგაზრდა) ქალი მშვიდობის მშენებლებისთვის მდგრადი პროგრამების შეთავაზების მიზნით;

29. იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალების ჩართვა ცოდნის/კვლევების წარმოებაში მათი მოცდილებების უკეთესად წარმოჩენის მიზნით;
30. სწრაფი რეაგირების ფონდების და მექანიზმების შექმნა იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტით დაზარალებული იმ (ახალგაზრდა) ქალების მოგზაურობის, დოკუმენტაციის გამართვის, თარგმანის ხარჯებისა და დაბრკოლებების აღმოსაფხვრელად, რომლებიც მიწვეულნი არიან მშვიდობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ ღონისძიებებში, მონაწილეობის ხარჯების დაფინანსების ან სხვა დაბრკოლებების გათვალისწინების გარეშე;
31. იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული (ახალგაზრდა) ქალების, განსაკუთრებით გალიდან და ახალგორიდან დახმარება, საერთაშორისო შეხვედრებზე სავიზო და სხვა მოგზაურობასთან დაკავშირებული პროცედურების კუთხით მხარდაჭერის, ასევე, სარეკომენდაციო წერილებისა და მათი ექსპერტული ცოდნისა და მოცდილების წარმოჩენის გზით;
32. ფართოდ ხელმისაწვდომი საკომუნიკაციო მასალების შემუშავება, სამშვიდობო პროცესების დემოკრატიზაციის ძალისა და პოტენციალის, ასევე, ქალთა სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებისა და ადგილობრივი ახალგაზრდული ჯგუფების როლის შესახებ, კონფლიქტების პრევენციის, კონფლიქტების გადაწყვეტისა და მდგრადი მშვიდობის დამყარების საქმეში.

რეკომენდაციები დონორ და საერთაშორისო ორგანიზაციებს:

33. იძულებით გადაადგილებული (ახალგაზრდა) ქალებისა და მათი ინიციატივების დაფინანსების შენარჩუნება და გაზრდა მშვიდობის მშენებლობის პროცესებში მათი როლის გაძ-

ლიერების მიზნით და მშვიდობის მშენებლობის, როგორც ნებისმიერი კრიზისული სიტუაციის მდგრადი და გრძელვადიანი გადანაცვების კომპონენტის მტკიცე მხარდაჭერა;

34. დაფინანსების პოლიტიკის, პრაქტიკის და მოთხოვნების, მათ შორის, დასაშვებობის კრიტერიუმების გადახედვა და რიგ შემთხვევებში ზოგიერთი მათგანის დროებით შემსუბუქება, რათა დაფინანსება უფრო ხელმისაწვდომი გახდეს იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტით დაზარალებული ქალებისა და ახალგაზრდების ცალკეული ინიციატივების, ასევე მათი ხელმძღვანელობით მოქმედი სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებისთვის.

რეკომენდაციები სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებს:

35. იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტით დაზარალებული ქალებისა და ახალგაზრდების ჯგუფების ცნობიერების ამაღლება ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე, ასევე ახალგაზრდებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე არსებული დღის წესრიგების შესახებ;
36. ორგანიზაციებში ახალგაზრდული მიმართულების/ფრთის შექმნის პრაქტიკის დანერგვა და ახალგაზრდული სამშვიდობო ინიციატივების მხარდაჭერის ხელშეწყობა;
37. სტაჟირების და მოხალისეობრივი საქმიანობის შეთავაზება იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტის შედეგად დაზარალებული ახალგაზრდა ქალებისთვის ცოდნის გაზიარების და გადაცემის, ასევე პროექტების მართვის გამოცდილების გაზიარების მიზნით;

38. ქალებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე და ახალგაზრდებზე, მშვიდობასა და უსაფრთხოებაზე დაგეგმილ პროექტებში მონაწილეობისთვის აუცილებელი ხარჯების ანაზღაურება, ასევე მონაწილეთა უსაფრთხოების დაცვის ზომების უზრუნველყოფა;

39. შესაძლებლობის შემთხვევაში, განსაკუთრებით იძულებით გადაადგილებული ახალგაზრდა მშვიდობის მშენებელი ქალებისთვის, რომლებსაც ახალი დანყებული აქვთ საქმიანობა, სამუშაო პირობების გაუმჯობესებაზე მიმართული დახმარება, მაგალითად: ტექნიკური და პროფესიული უნარების განვითარება; დამატებით მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტ პაკეტების შეძენა სხვა აქტივისტებთან დაკავშირებისა და ღონისძიებებში დისტანციური მონაწილეობების მიზნებისთვის; მათი დახმარება ორგანიზაციის ფუნქციონირების და მისი საქმიანობის წარმართვის სწავლებაში თუ საოფისე ინვენტარის შეძენასა და საჭირო ტექნიკით (ლექტორები, ტაბლეტები, სმარტფონები და ა.შ.) აღჭურვაში.

რეკომენდაციები კერძო სექტორს:

40. ბიზნეს კომპანიების მიერ ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების პრინციპების ხელშეწყობა ორგანიზაციულ დონეზე და ბიზნეს საქმიანობებში, იძულებით გადაადგილებული და კონფლიქტით დაზარალებული (ახალგაზრდა) ქალების დასაქმების ხელშეწყობა და სამშვიდობო ინიციატივებზე ორიენტირებული ბიზნეს საქმიანობების ხელშეწყობა;
41. კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის ფარგლებში (ახალგაზრდა) იძულებით გადაადგილებული ქალების სამშვიდობო ინიციატივების მხარდაჭერა.

გაეროს ქალთა ორგანიზაციის (UN Women)
საქართველოს წარმომადგენლობა
ფალიაშვილის ქუჩა 87, ოფისი 4, 0179
თბილისი, საქართველო
ტელ: (995 32) 222 06 04
(995 32) 222 08 70
www.unwomen.org
georgia.unwomen.org